

LYDIA SCHEUERMANN HODAK

Kígyóbőrnyakék*Részlet*

Egy vastag öreg akácfa tövében találtak alkalmas helyet, közvetlenül a kukoricagóré meg a pajta mögött. László gondosan viaszos vászonba bugyolálta a hegedűt, majd a batyuval az ölében az egyik fagyökrére telepedett hallgatagon. Az alkony még ritkásan ereszkedett, s ha nincs az a talaj menti ködfátyol, olybá tűnhetnék, még messze az este. A góré, a pajta, a lakóház azonban lassacskán homályba burkolózott.

Eszti néni sebtében egy csomag fényképet dugott a hegedű mellé a batyuba, és szótlanul maga is, megállt a fánál. Marko ismerte az egész történetet, mármint hogy valamikor régen, a háború után, ők ketten éppen ez alatt az akácfa alatt találkoztak, csakúgy, mint az öregapjuk, meg az öreganyjuk. Eszter, most anélkül, hogy a fához támaszkodott volna, görnyedten, megapadva, csak állt ott, mint vetési varjú a szélben, aztán a tenyerével hátrasímítva ősz haját a kendő alatt és egyet húzva a fejkendő két csücskén, bocsánatkérő hangon megszólalt:

– Van, aki Zepter-edényeket, vagy iratokat meg pénzt ásott el. Az én Lászlóm a hegedűjét menti. A hegedűt meg a fényképeket. Hát, talán így a legjobb.

Ott állt még egy darabig némán, s mivel a többiek is elszótlanodtak, befordult a kamrába, hogy egy kis hulladékot kaparjon össze a tüzelőfa utolsó forgácsaiból. Enni kék valamit, egy kis meleget, kanalasat, mert az éjszaka hűvös, a föld hideg, és mindenki elfáradt már. De hát rendes fa sincs többé, legalábbis nem lehet hozzájutni, zsörtölődött így egymagában, horvátmagyar keveréknyelven. Hamarosán eltűnt a pajta mélyén, ahonnan kiszáratva egypár bizonytalan fejsze-csapás, reccsenések és az ilyenkor megszokott más neszek hallatszottak.

Marko letette fegyverét a mezsgyére, s megragadta az irtókapát. Már napok óta reggeli fagyok jártak, a föld csontkeményre fagyott. Nappal felengedett valamelyest, estefelé azonban jeges kérget fogott újra. Az apósának igaza volt: kapa, ásólapát nem, itt egyedül az irtókapa segít. A fagyos felszín alatt néhány centiméternyire puhább földréteg mutatkozott, az a réteg, amely napközben fölenged, éjszaka pedig megfagy. Egy arasznyival mélyebben aztán kemény, tömör, fekete hantba vágott újból a szerszám.

Ásás közben az irtókapa vastag gyökeret ért, szét-hasította, s az akácnak, a nedves földnek meg a rotha-

dó avarnak ez az alig-alig érezhető fanyarkás illatkeveréke gyermekkorára, Boszniára emlékeztette Markót. A Száva mellékén, Visoviban ilyen fekete a termőföld. A legnagyobb parcella végében pedig: forrás. S amikor tavasszal eljött a kukoricakapálás ideje, márpedig mindig kapált valaki, mert harmadában művelték a földet, napáldozatkor a kapáslányok a forrásnál mostak lábat nótaszóval. Igaza van László bácsinak, haza kell mennünk a falunkba. Mindenki menjen haza a falujába.

Miközben hol az irtókapát, hol meg az ásólapátot forgatva kitartóan dolgozott, a kamra felől már nem hallatszott hang. A talaj menti köd lassan megritkult, elfoszlott, a látóhatár alján pedig felkelt s mind magasabbra hágott a derült éjszakai égbolton a fényes holdvilág.

Amikor egy szusszanásnyi időre felegyenesedett, Marko megpillantotta Eszti nénit, amint egy nyaláb fával ott áll a kamra előtt, s tétovázva forgolódik. Nézi, merre lépjen, nehogy besározza a cipőjét, ámbar pusztá megszokásból vigyázott, hiszen sár borított mindent, senki sem tudta többé, hol végződik az utca, s hol kezdődik az óvóhely, és már réges-rég nem rúgták le a lábbelit a tornácon. Kétségeskedett mégis. Marko a munkája fölé hajolt, folytatta az árkolást.

Ezután váratlanul, szinte egyetlen szempillantás alatt játszódott le minden: Eszti anyó fojtottan felsikoltott, magyarul szól, röviden, zaklatottan. Marko mindössze két szót értett belőle, azt, hogy Lászlót hívta, meg a sokszor hallott Istenem, Istenemet, s akkor a nyaláb száraz fatörmelék zizegve szóródott szét a földön. Marko ösztönösen a fegyvere után vetette magát, közben László bácsit is magával rántotta. Alighogy földet értek, lövés dördült. Egyetlenegy. Utána csend.

Marko fölemelte fejét a földhányásról. Eszti néni még a kamra félárnyékában állt, akkor lassan, tévetegeen mindkét kezét a mellkasához emelte, hirtelen előre görnyedt, úgy, mintha a faskamra falánál, annak árnyékában keresne menedéket, de megtántorodva a földre rogyott.

– Istenem, Istenem – vélte hallani Marko, vagy amit hallott, halálhördülés volt? László bácsi feje a mellére bukott, arcát a frissen kiásott földbe fúrta.

A pajta homályából szakállas alak óvakodott elő. Fürkésző pillantásokat vetett a ház irányába, lábbal arrább hengerítette a halott öregasszonyt, lehajolt, majd sorra kikutatta a zsebeit. Mivel, kétségkívül az ellenkező oldalról, a szomszédos udvar felől jött, és – feltehetően – a ledöntött kerítésen lépett át, Marko arra a következtetésre jutott, a betolakodó nem vette észre őket. Körülnézett, megkísérelte elérni a gép-

karabélyt. Kúszás közben László bácsi az ásólapát nyelvél amúgy istenesen oldalba bökte, s a ház iránvába mutatott.

A szénapajta széles bejáratában, az eresz félárnyékában hirtelen fölegyenesedett, és szegény Eszti néni föl magasodott a puskás ember sötét alakja. A küszöbön, a háta mögött lévő lámpás fénykörében Krsto állt. Kiszaladt a dörrenésre, hunyorgott, a szeme még nem szokott hozzá az esthomályhoz; egyébként hajadonfőtt volt, fekete haja borzasan meredezett, mintha álmából pattant volna föl. A puskát a jobb kezében tartotta ugyan, de a közepe táján fogta, tehát azonnal nem tudta volna használni, a baljával a szemét árnyékolva bámult a sötétbe.

A csetnik ekkor már észrevette. Behúzódtott az árnyékba, ott lapult csendben várva, megjelenik-e még valaki. A pillanat örökkévalóságnak tetszett. Sehol senki, sebezhetően és tehetetlenül csupán Krsto állt az ajtónyílásban.

A támadó vérszemet kapott, s fegyverrel a kézben megindult Krsto felé. Tárt karokkal, mint a jó házigazda, amikor ajtót nyit a kedves vendégnek.

Hatalmas, bikaerős ember volt, olyan könnyedén fogta a fegyvert, mint egy játékszert. Amikor kilépett a félhomályból, a gyér holdfényben megcsillant vágott csövű puskája. Akár egy rossz vadnyugati film szereplője, szétvetett lábbal kacászott, majd hatalmas hahotában tört ki. Úgy tíz méterre lehetett Krstótól,

megállt, elégedetten körbepillantott, majd tele szájjal harsogta:

– Na, mi van, te usztasa! Te álkaton! Horvátország kéne, ugye? – Gyakorlott mozdulattal a tarkójára billentette a prémkucsmát, picit megemelintette a puskacsövet, aztán nyájaskodó hangon folytatta:

– No és mondd, kisöcsém, hogy képzelitek ti azt a „szép hazátokat”? – Krárogott egyet, s hegyesen kiköpött. Még közelebb lépett Krstóhoz, az egyik lábával kilépett, a másikkal lecövekelt, és kéjes örömmel lőállásba helyezkedett. Várt egy kicsit, élvezte a pillanatot. Hanyag nyugalommal kigombolta a vastag katonaköpenyt, majd alig észrevehetően feljebb emelve a fegyvert lassan megindult Krsto felé. Miközben féloldalasan közelített, a köpeny elnyílt. A sorozat abban a szempillantásban steppelte végig a testét a kabát széle mentén a nyakától az alhas tájékáig. A csetnik meglepetten hőkölt vissza, megtántorodott, tátogott, mint a szárazra vetett hal, majd amikor a száján kibuggyant a vér, hétrét görnyedt, és ferdén Krsto lábához zuhant. Vére a fagyos földre freccsent, szaga láthatatlan páráként terjengett a levegőben. Krsto elejtette a fegyvert, és az ajtófélfá mellett öklendezett.

Marko közelített a leeresztett gépkarabéllyal.

– Már itt vannak a házunk küszöbén – mondta. – Csakhogy be nem léptek.

Borbély János fordítása

Lydia Scheuermann Hodak író. A Vrbeke nevű szlavóniai pusztán nőtt fel, közgazdasági egyetemet végzett, dolgozott informatikusként, középiskolai tanárként, ma német fordító és bírósági tolmács. Eszéken él. Több drámát, forgatókönyvet, regényt írt. *Mária a festőállvány előtt (Slike Marijine)*

című monodramáját többek között német, spanyol, angol és francia nyelvre fordították le. A most közölt részletet németül is megjelent *Kígyóbőrnyakék I-II. (Zmija oko vrata I-II.)* című regényéből választottuk. Az író „a pusztán nevelkedett emberek kikölkenthetetlen nyugalmával és megfellebezhetetlen logikájával beszél egy értelmetlen háború borzalmairól...” – írja Csordás Mihály a regény előszavában.

Zvonimir Mrkonjić (1938, Split) költő, esszéista és műfordító, napjaink horvát költészetének egyik meghatározó alakja. Egyetemi tanulmányait Zágrábban végezte. Első verseskötete 1962-ben látott napvilágot. Lírai munkássága mellett jelentősek irodalmi esszéi és tanulmányai. Nagyszabású válogatást készített a francia költészetből, 2004-ben pedig a XX. század horvát költőiből jelentetett meg antológiát. Számos díjjal ismerték el hazájában irodalmi teljesítményét. Néhány irodalmi antológiában magyarul is olvashatók a versei. 2004-ben Bethlen Gábor díjat vehetett át Budapesten.